

Kulturdepartementet ku.remissvar@regeringskansliet.se

2019-10-09
1 (4)
Dnr 2019:01039

Yttrande över rapporten Demokratins skattkammare - förslag till nationell biblioteksstrategi

Dnr Ku2019/00550/KO

Sammanfattning

Skolverket har tagit del av Demokratins skattkammare – Förslag till en nationell biblioteksstrategi (Ku2019/00550/KO). Skolverket ställer sig positivt till en nationell biblioteksstrategi för att stärka och utveckla hela det svenska biblioteksväsendet. Fokus för myndighetens synpunkter är i huvudsak begränsade till de slutsatser och den del av bilagan som rör skolbibliotek.

I det nedanstående sammanfattas de slutsatser som Skolverket instämmer i, med reservation för de tillägg som anges vid respektive punkt. De slutsatser som inte berörs nedan har myndigheten inga synpunkter på.

Skolverket instämmer i utredningens slutsats att

- folkbiblioteken ska inspirera till barns fritidsläsning, men med tillägget att det bör förtydligas vad som avses med ”läskunnighetsområdet”
- bibliotekens gemensamma digitaliseringssatsningar i större utsträckning kan gälla barnen och att barnbibliotekens roll för barns fria läsning ytterligare bör förstärkas
- det finns behov av en utbyggd, välfinansierad och med pedagogiken integrerad skolbiblioteksverksamhet, med tillägget att för att detta ska vara genomförbart i praktiken behövs dock ytterligare utredningar av vilka kostnader och övriga konsekvenser detta skulle innebära för skolhuvudmännen
- det krävs ökad tillgång till utbildade skolbibliotekarier och bättre samverkan mellan skolbibliotekarie, lärare och skolledning, men med tillägget att samverkan behövs även med annan skolpersonal
- vuxenutbildningens biblioteksverksamhet behöver förtydligas i kommande revideringar av bibliotekslag och skollag
- biblioteken inom vuxenutbildningen bör få en generell och permanent kraftig upprustning, med tillägget att för att detta ska vara genomförbart i

praktiken behövs dock ytterligare utredningar av vilka kostnader och övriga konsekvenser detta skulle innebära för skolhuvudmännen.

Skolverket tillstyrker Stärkta skolbibliotek i bilagan

Skolverket tillstyrker att alla personalgrupper som i sitt yrke har kontakt med skolbibliotek kan behöva kompetensutveckling kring skolbibliotek. Skolverket menar vidare att myndigheten kan utveckla ytterligare stöd för målgrupperna inom ramen för myndighetens instruktion. Om regeringen beslutar att inrätta ett nationellt kunskapscenter är Skolverket beredd på att ta ansvar och organisera för detta, då det rör sig om en pedagogisk verksamhet.

Myndigheten tillstyrker också att skolbiblioteken får förstärkt medieförsörjning och tillgång till e-medier genom de gemensamma nationella digitala bibliotekstjänsterna.

Inledning

Skolverket har ett ständigt pågående arbete för att utveckla skolbiblioteken. Detta sker bland annat genom att erbjuda stödmaterial, kompetensutvecklingsinsatser och mötesplatser. Skolverket har kontinuerlig kontakt med aktörer som på olika sätt arbetar med frågor som rör skolbibliotek och får därigenom löpande information om utmaningar och utvecklingsbehov.

Under perioden 2017-2018 har Skolverket publicerat två rapporter med särskilt fokus på skolbibliotek: Utvärdering av statsbidraget för personalförstärkning i skolbibliotek och Redovisning av uppdrag att se över i vilken mån skolbibliotekets funktion och skolbibliotekariernas kompetens i dag används på bästa sätt för att stärka utbildningens kvalitet.¹ I dessa rapporter identifierar Skolverket både utmaningar för skolbiblioteken och konstaterar att det finns behov av utveckling för att skolbiblioteksverksamheten ska bli stark och likvärdig.

Avsnitt Läsning (sid. 13-15)

Skolverket delar också utredningens syn på skolbiblioteken som en pedagogisk resurs inom läsområdet och håller med om att ett nära samarbete med pedagogerna kan stärka elevernas språkliga förmåga. I läroplanerna nämns särskilt att "skolbibliotekets verksamhet ska användas som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens".² Bland slutsatserna på sid. 15 instämmer Skolverket därför i första och andra punkten. När det gäller den första punkten bör det dock förtydligas vad som avses med begreppet läskunnighetsområdet. Det framgår inte om begreppet omfattar att lära sig läsa, vilket är skolans

¹ Dnr 2017:222 och Dnr U2017/02918/S

² Läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet, reviderad 2017 (2.8 rektorns ansvar), Läroplan för grundsärskolan, reviderad 2017 (2.8 rektorns ansvar), Läroplan för gymnasieskolan, reviderad 2017 (2.6 rektorns ansvar) Läroplan för gymnasiesärskolan, reviderad 2017 (2.6 rektorns ansvar) Läroplan för sameskolan (2.8 rektorns ansvar), Läroplan för specialskolan (2.8 rektorns ansvar)

ansvar, eller om det handlar om ett bredare läsfrämjande område vari folkbiblioteken kan utgöra en viktig del.

Avsnitt Lärande (sid. 16-19)

Skolverket instämmer i att bibliotek som är kopplade till utbildningsinstitutioner kan benämnas utbildningsbibliotek och delar utredningens syn att en sammanhållen kedja av utbildningsbibliotek kan vara till gagn för människors lärande. Av slutsatserna på sid. 19 instämmer vi i följande punkter:

Första punkten: Såväl aktuell forskning som Skolinspektionens kvalitetsgranskning av skolbibliotek (Skolbiblioteket som pedagogisk resurs, 2018) ger grund för uppfattningen att skolbiblioteksverksamhet kan höja kvaliteten på elevers lärande under förutsättning att skolbiblioteksverksamheten är integrerad i undervisningen och att samarbete sker med den pedagogiska personalen. Skolverkets redovisning³ visar dock att det behövs fler studier om vilka metoder som kan användas för att skolbiblioteket på bästa sätt ska bidra till elevers lärande. Ett av förslagen i myndighetens redovisning var att regeringen skulle utreda om skollagen kan förtydliga skolbibliotekens pedagogiska roll. För att skolbiblioteken på bästa sätt ska användas för att stärka utbildningens kvalitet är det viktigt att skollagen förtydligar att de är en integrerad del i undervisningen. Skolverket instämmer därför i slutsatsen att det också finns behov av en utbyggd, välfinansierad och med pedagogiken integrerad skolbiblioteksverksamhet. För att detta ska vara genomförbart i praktiken behövs dock ytterligare utredningar av vilka kostnader och övriga konsekvenser detta skulle innebära för skolhuvudmännen.

Andra punkten: I Skolverkets utvärdering⁴ konstaterade myndigheten att det finns brist på utbildade bibliotekarier. Skolverket instämmer därför i slutsatsen och ser positivt på fler utbildningsplatser inom biblioteks- och informationsvetenskap. I Skolverkets redovisning⁵ konstaterar myndigheten att det finns ett svagt samarbete mellan rektorer, skolbibliotekarier och övrig skolpersonal. Skolinspektionen kom till samma slutsats i sin kvalitetsgranskning av skolbibliotek (Skolbiblioteket som pedagogisk resurs, 2018), men konstaterade också att skolbiblioteken sällan används i skolors värdegrundsarbete, trots att de skulle kunna utgöra en resurs i detta arbete. Brister i samarbetet beror, till viss del, på en låg kunskap och kännedom om skolbibliotekens syfte och roll samt om skolbibliotekariers kompetens hos rektorer och övrig skolpersonal. Skolverket instämmer därför även i slutsatsen att det krävs en bättre samverkan mellan skolbibliotekarier, lärare och rektorer, men med tillägget att samverkan krävs också med annan skolpersonal.

Tredje punkten: Skolverket instämmer i slutsatsen att vuxenutbildningens biblioteksverksamhet måste tydliggöras i kommande revideringar i bibliotekslag och skollag. Även studerande inom vuxenutbildningen behöver ha tillgång till biblioteksverksamhet.

³ dnr U2017/02918/S

⁴ dnr 2017:222

⁵ dnr U2017/02918/S

Fjärde punkten: Myndigheten instämmer i slutsatsen att biblioteken inom vuxenutbildningen bör få en generell och permanent kraftig upprustning, med tillägget att frågan ytterligare utreds avseende kostnader och övriga konsekvenser för skolhuvudmännen.

Bilaga s. 32 Stärkta skolbibliotek

Skolverket tillstyrker att alla personalgrupper som i sitt yrke har kontakt med skolbibliotek kan behöva kompetensutveckling kring skolbibliotek. Skolverket menar vidare att myndigheten kan utveckla ytterligare stöd för målgrupperna inom ramen för myndighetens instruktion. Om regeringen beslutar att inrätta ett nationellt kunskapscenter är Skolverket beredd på att ta ansvar och organisera för detta, då det rör sig om en pedagogisk verksamhet.

Myndigheten tillstyrker också att skolbiblioteken får förstärkt medieförsörjning och tillgång till e-medier genom de gemensamma nationella digitala bibliotekstjänsterna.

På Skolverkets vägnar

Kjell Hedwall
Avdelningschef

Anette Holmqvist
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har enhetschef Helena Elwin deltagit.